

Van omgevingsvisie naar omgevingsplan



STEUNPUNT
RUIMTELIJKE
KWALITEIT

TERUGBLIK BIJENKOMST RUIMTEMAKERS 1 JULI | STERK 2024



Ruimte voor kwaliteit

Op 1 juli, precies een half jaar nadat de Omgevingswet van kracht werd, organiseerde het Steunpunt Ruimtelijke Kwaliteit in de Kunstkerk in Warffum een Ruimtemakersbijeenkomst met als titel: ‘Van omgevingsvisie naar omgevingsplan’. Gemeenten hebben tot 1 januari 2032 de tijd hun omgevingsvisie in nieuwe omgevingsplannen te gieten.

Door de invoering van de Omgevingswet komt er veel af op gemeenten en de provincie. Het gevaar ligt op de loer dat de nieuwe regels en processen alle aandacht opeisen. Zo raakt het doel van de wet uit het oog: meer ruimte geven aan het creëren van nieuwe ruimtelijke waarden, voor een nog hogere omgevingskwaliteit.

We richten ons deze middag op de vraag hoe we de ruimte die de Omgevingswet biedt ook écht gaan benutten. Om uiteindelijk met interne en externe collega's en experts om de tekentafel te gaan zitten en van omgevingsvisie via een omgevingsprogramma tot het omgevingsplan te komen. Want aan het begin van elk omgevingsplan staat een hoge ambitie én een goed ontworpen plan van hoge kwaliteit.

Hier blikken we kort terug op deze inspirerende middag, bestaande uit een presentatie van onze gastheer op Het Hogeland, een paneldiscussie en drie workshops. De gids en gespreksleider was Jaap Jepma.



“ Vermijd de
procedure-
kramp.
Inspireer!



Foto's: Ronnie Zeemering
Rechter coverfoto: Gemeente Hogeland

Van doel naar bedoeling

GERBEN KLEIMAN

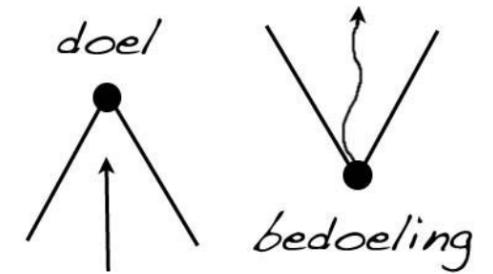
Gerben Kleiman, dorpsbouwmeester aardbevingsgebied in gemeente Hogeland, noemt de Omgevingswet een cultuurverandering per wet. We moeten onze aandacht verschuiven van het proces naar het resultaat. Maar hoe doen we dat?

Volgens Kleiman begint het met oog hebben voor de persoon. Weg van het Angelsaksische model waarin mensen radertjes zijn in een procedure, naar het Rijnlandse model waarin we naar elkaar luisteren en vertrouwen opbouwen.

We vertrekken dan vanuit een bedoeling: met elkaar een mooie leefomgeving van hoge kwaliteit realiseren. In plaats van in een rechte lijn op het eindpunt van een proces te koersen.

Die intrinsieke motivatie voor een hoge omgevingskwaliteit staat aan de basis van de Hogelandster Bouwcultuur.

“ Stel de mens centraal.



Discussie

O.A. MATTHIJS DIJKSTRA, FRANCIEN VAN SOEST,
ANTON SAMAN

Het aansluitende gesprek gaat over proces en inhoud, visie en ontwerpkracht.

We trapt af met de aanvulling dat proces wel degelijk van belang is om plannen zorgvuldig tot uitvoer te kunnen brengen. Een goed proces is dienend aan de inhoud. Een manager is niet alleen met regels bezig, maar werkt vanuit inhoud.

De Omgevingswet moet daarvoor ruimte scheppen. Richt je bij de implementatie niet alleen op ontwikkelen van nieuwe procedures of systemen, maar op de mogelijkheden die het biedt om inwoners te betrekken. Toon daarbij lef. Kijk wat er kan en niet te bang zijn voor precedentwerking.

Om mogelijkheden te onderzoeken moet je al vroeg in het proces ontwerpkracht inzetten. Dat vraagt ook een bestuur met visie, die ergens voor wil gaan staan. Doelen en ambities moet je helder en hoog hebben staan. Bijvoorbeeld bij infrastructurele projecten is de planning vaak leidend, dus moeten de kwaliteitseisen zo vroeg mogelijk vastgelegd worden. Want als de schop de grond ingaat ben je te laat.

“ Het begint bij:
Wat wil je als
gemeente?



Op weg met de Omgevingswet

ANTON SAMAN

Anton Saman vergelijkt in zijn presentatie de Omgevingswet met een nieuwe auto, die je ook eerst moet leren kennen voordat je er goed in kunt rijden. Het kost even tijd voordat je er vertrouwd mee bent en bekend bent met alle 'knopjes' en mogelijkheden die je waarschijnlijk niet allemaal gaat benutten.

De eerste vraag die je moet stellen is: Wat willen we regelen? Alleen dan kunnen er scherpe beleidskeuzes gemaakt worden. We moeten niet vastleggen wat er al is, maar juist wat er mogelijk zou kunnen zijn. Je moet durven om risico's niet uit de weg te gaan en buiten bestaande denkkaders kunnen treden. Het kan erg waardevol zijn om bij het ontwikkelen van beleid samenwerkingspartners te betrekken.

In de praktijk is participatie best lastig. Op welke manier en tot welk niveau neem je betrokkenen mee? Dit vraagt ook iets van de gemeente, namelijk de ruimte binnen de kaders aangeven en het managen van verwachtingen.



“ Leg niet vast wat er al is, maar wat kan zijn.



PROGRAMMA: EEN VEELZIJDIG
INSTRUMENT VAN DE OMGEVINGSWET

**Maakt doelen van
omgevingsvisie concreet**

Op programmaniveau kunnen andere
belangen op tafel komen

Sectoraal of multisectoraal

Vraagt inzet van verschillende afdelingen /
professionals / organisaties

**Alleen of samen met
andere overheden**

Handig en concreet middel om regionaal
gesprek te voeren over een gedeelde
opgave

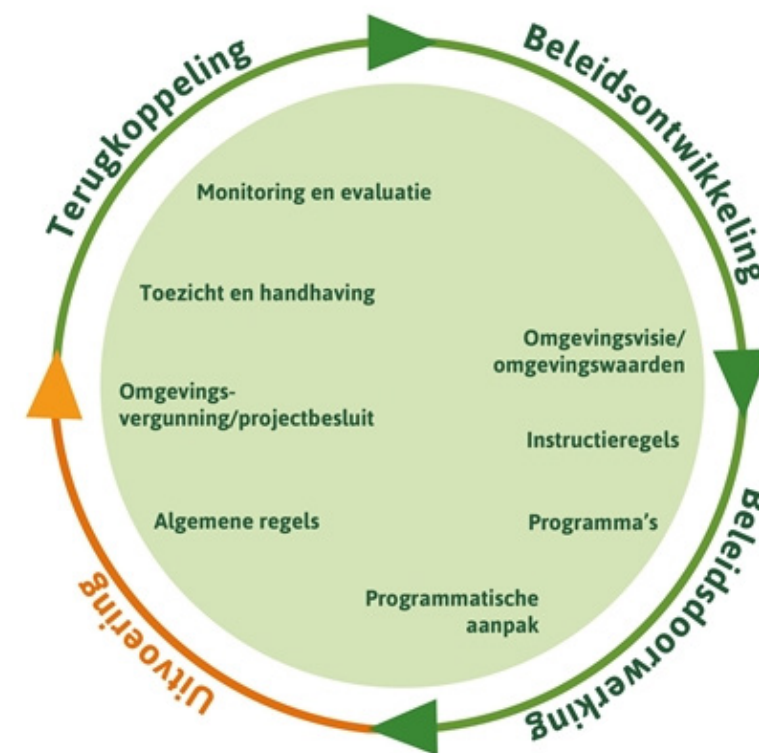
**Verschillende
maatregelen mogelijk**

Andere sturing overheid vraagt andere
inzet van instrumenten



Aan de slag met de Omgevingswet

Van statisch beheerplan
naar continue beleidscyclus.



Rond de tekentafel

FRANCIEN VAN SOEST, KATJA HEID

Deze workshop was een zoektocht naar het verhogen van de omgevingskwaliteit in een grootschalig energielandschap rondom een woondorp. Hoe blaas je met inwoners nieuw leven in een omgeving waarvan de landschappelijke waarden op dit moment verloren lijken?

Concrete ideeën waren onder andere: de groengebieden aan elkaar koppelen met een wandelpad, een nieuw haventje en een groene zichtbuffer. We concludeerden dat het lastig is om tot generieke oplossingen te komen. Het uitgangspunt bij elke nieuwe ingreep moet namelijk zijn voort te borduren op het karakter van het dorp en landschap, om zo hun kwaliteiten te versterken.

Voordat je hiermee verder gaat moet je echter het vertrouwen proberen te herstellen. Een belangrijk onderdeel daarvan is het toegeven van fouten in het verleden.

Vertrouwen kweken gaat druppelsgewijs, één kopje koffie per keer. Uiteindelijk moet je met elkaar terug naar de tekentafel. Daarvoor moet je ook een gemeenschappelijk belang vinden voor inwoners, boeren en de overheid, zowel financieel als in omgevingswaarde.

“ **Vertrouwen
komt één kopje
koffie per keer**



Kwesties van schaal

MATTHIJS DIJKSTRA

Het omgevingsplan reguleert hoe waarden en ambities op een hoger schaalniveau uiteindelijk landen op een specifieke plek of plangebied. Daarom wil je je waarden in verschillende velden als kaartlagen over elkaar kunnen leggen. Zo maak je de kruisverbanden inzichtelijk, en kan je vanuit een helikopterview bepalen wat waar wenselijk is in je gemeente.

We bespreken onder leiding van Matthijs Dijkstra waar gemeenten tegenaan lopen in de ruimtelijke vertaling van ambities op hoger niveau naar het omgevingsplan.

Er is angst bij gemeenten om zichzelf op slot te zetten in het omgevingsplan, nu er veel nieuwe ruimtevragers op hen afkomen. Enerzijds wil men meewerken

en maatwerk bieden, anderzijds moet de hardste schreeuwer niet altijd zijn zin krijgen. Daar is visie en beleid voor nodig. De som van alle maatwerktrajecten moet namelijk leiden tot gemeentebrede kwaliteit.



“ Grote problemen komen samen in kleine plangebieden.



IN HET KORT: VAN VISIE NAAR PLAN

In een **omgevingsvisie** staan de ontwikkelingen en ambities die gemeente nastreeft. Met ander woorden de strategische keuzes op hoofdlijnen.

In een **omgevingsprogramma** staan concrete maatregelen voor bescherming, beheer gebruik en ontwikkeling van de leefomgeving. Een programma kan gericht zijn op een bepaald gebied, een thema of bijvoorbeeld op een bepaalde sector.

Het **omgevingsplan** bevat algemene regels van de gemeente voor de fysieke leefomgeving. Het omgevingsplan is gebaseerd op de omgevingsvisie en eventueel omgevingsprogramma's met daarin de (maatschappelijke) ambities die de gemeente nastreeft voor de fysieke leefomgeving van haar inwoners.

omgevingsvisie

gemeente breed: strategisch, tactisch, operationeel

programma thema

detailhandel,
economie, wonen,
welstand, landschap

programma gebied

centrum, buiten- en
woongebied, EHS,
bedrijvenpark

programma milieu

gebiedsgericht
milieubeleid, geluid,
geur, gezondheid

programma project

uitvoerings-
programma
concreet gebied

omgevingsplan

gemeente breed (of deelgebied: actualisatie of ontwikkeling)

omgevingsvergunningen

initiatieven, ingrepen

Vooruitblik

We eindigen de middag met enkele hartenkreten van de sprekers en deelnemers. Benut de instrumenten uit de Omgevingswet ten volle! En werk samen met de inwoners vanuit de inhoud. Er zullen ruimtelijke keuzes gemaakt moeten worden: maak die keuzes actief, in plaats van te wachten tot er geen andere opties meer zijn. Dat vraagt ook om bestuurders met lef en inspiratie - een terugkerend thema deze middag.

We staan nog aan het begin van de vertaling van de waarden in de omgevingsvisie naar de regels in het omgevingsplan. We hebben nog tot 2032. De overgangperiode lijkt lang, maar vergis je niet!

We hebben gemerkt dat de invoering van de omgevingswet nog veel vragen oproept. Vanuit het Steunpunt Ruimtelijke kwaliteit kunnen we jullie ondersteunen om te komen tot planvorming. Hiervoor bieden we (kosteloos) spreekuren aan, of werkplaatsen om dieper op een casus in te gaan. Neem daarvoor contact op met trk@libau.nl of bel ons!

“ **STERK** biedt ondersteuning met o.a. spreekuren en werkplaatsen.



Bron: Gemeente Hogeland

ONZE LEEFOMGEVING. JOUW VERHAAL.
UITGEVOERD DOOR LIBAU.



STEUNPUNT
RUIMTELIJKE
KWALITEIT